

УДК 343.1:343.541 (045)

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2025-2-14-13>**Зборщик Аліна Олександрівна,**аспірантка кафедри кримінального права та кримінології факультету № 1
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-8186-7552>

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПОКАРАННЯ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ, ВЧИНЕНІ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

У статті розглядаються проблеми застосування кримінально-правових норм, у яких встановлено кримінальну відповідальність за кримінальні правопорушення проти статевої свободи та недоторканості, зокрема тих, що вчиняються щодо малолітніх та неповнолітніх осіб. На підставі аналізу та узагальнення статистичної звітності правоохоронних органів та судової практики пропонується комплекс змін та доповнень до IV розділу кримінального законодавства України, більшість яких спрямовано на усунення суперечностей, які виникли одночасно із новелами 2017 року, які було внесено з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами.

Ключові слова: кримінальне правопорушення, статева свобода, статева недоторканість, зґвалтування, сексуальне насильство, дії сексуального характеру, малолітні, неповнолітні.

Постановка проблеми. В умовах збройного конфлікту низка видів кримінальних правопорушень зазнала суттєвої інтенсифікації в частині кількісно-якісних показників. Здебільшого це стосується суспільно небезпечних діянь проти власності, а також інших корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень. Одночасно із цим не можна залишити поза увагою зростання кількості інших видів протиправних діянь, зокрема тих, що посягають на статева свобода та статева недоторканість. Так, відповідно до даних, викладених на сайті Офісу Генерального прокурора, у 2020 році було обліковано 740 кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості; у 2021 – 930; у 2022 – 623; у 2023 – 947; у 2024 – 872; станом на квітень 2025 року було обліковано 420 кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості, що вдвічі перевищує показник на квітень 2024 року [1]. Необхідно також відзначити, що основний відсоток із загальної кількості становлять кримінальні правопорушення, передбачені ст. 152 КК України, а найбільшу частку потерпілих – діти. Так, у 2020 році із загальної кількості потерпілих від зґвалтування 60% – малолітні та неповнолітні особи; у 2021 – 72,6%; у 2022 – 66,9%; у 2023 – 85,5%; у 2024 – 80,4%; станом на квітень 2025 із загальної кількості потерпілих від зґвалтування 82,8% – діти [1]. Наведені статистичні дані свідчать, що наявні нині заходи кримінально-правового характеру, передбачені Кримінальним кодексом України (далі – КК України), мають низьку ефективність, що призводить до інтенсифікації кримінально протиправної діяльності за цим напрямом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема кримінальної відповідальності та покарання за кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості є досить актуальною, що підтверджується підвищенням інтересом учених, серед яких необхідно відзначити Ю.О. Данилевську, О.О. Дудорова, С.С. Косенко, Є.С. Назимка, Є.О. Письменського, О.В. Письменську, Т.І. Пономарьову, О.В. Синьоокого тощо. Одночасно із цим відкритими для подальших дискусій залишаються питання удосконалення кримінально-правових норм, у яких передбачено кримінальну відповідальність за вчинення статевого кримінального правопорушення.

Метою статті є визначення актуальних напрямів удосконалення кримінальної відповідальності та покарання за кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості, зокрема тих, які вчинені в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Національне кримінальне законодавство в частині кримінальної відповідальності та покарання за кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості може бути оцінене як певною мірою статичне. Останні кардинальні зміни було внесено у 2017 році відповідно до Закону України від 06.12.2017 № 2227-VIII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» [2] і стосувались уточнення елементів складів кримінальних правопорушень, кваліфікуючих та

особливо кваліфікуючих ознак, а також видів та розмірів покарань. Одночасно із цим не можна не відзначити потребу у новому перегляді кримінально-правових норм з метою усунення певних недоліків, які знижують їх ефективність. Серед таких недоліків доцільно виокремити: 1) потребу в уточненні диспозиції ч. 2 ст. 152 та ч. 2 ст. 153 КК України в частині переліку кримінальних правопорушень, вчинення яких утворює кваліфікований склад; 2) розмежування кримінальних правопорушень, передбачених ч. 4 ст. 152 КК України та ч. 1 ст. 155 КК України.

1. Уточнення диспозиції ч. 2 ст. 152 та ч. 2 ст. 153 КК України в частині переліку кримінальних правопорушень, вчинення яких утворює кваліфікований склад.

Так, відповідно до ч. 2 ст. 152 КК України карається зґвалтування, вчинене повторно або особою, яка раніше вчинила будь-яке із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 153–155 цього Кодексу, або вчинення таких діянь щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, або щодо особи у зв'язку з виконанням цієї особою службового, професійного чи громадського обов'язку, або щодо жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності. Відповідно до ч. 2 ст. 153 КК України карається сексуальне насильство, вчинене повторно або особою, яка раніше вчинила будь-яке із кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 152, 154, 155 цього Кодексу, або вчинення таких діянь щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, або щодо особи у зв'язку з виконанням цієї особою службового, професійного або громадського обов'язку, або щодо жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності [3].

Наведені редакції є суперечливими через декілька підстав. Так, по-перше, законодавець, встановлюючи ознаку повторності, передбачає її лише для таких кримінальних правопорушень, як зґвалтування, сексуальне насильство, примушування до вступу у статевий зв'язок, а також вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку, залишаючи поза увагою, як видається, більш суспільно небезпечні – розбещення неповнолітніх та домагання дитини для сексуальних цілей. Такий підхід є недоцільним, оскільки, наприклад, діяння, передбачені ч.ч. 1–2 ст. 154 КК України, за своєю правовою природою є кримінальними проступками. До цього ж варто також додати і те, що кримінальне правопорушення, передбачене ст. 154 КК України, має найменші кількісні показники, про що свідчить статистика правоохоронних органів.

Так, відповідно до даних Офісу Генерального прокурора у 2020 році було вчинено 8 кримінальних правопорушень, передбачених ст. 154 КК України; у 2021 – 9 таких діянь; у 2022 – 5; у 2023 – 3; у 2024 – 9; станом на квітень 2025 року протиправних діянь, передбачених ст. 154 КК України, зареєстровано не було [1]. Отже, наведене дозволяє поставити під сумнів доцільність збереження такого кримінального правопорушення як підставу для застосування до особи, яка вчинила зґвалтування або сексуальне насильство, кваліфікованої кримінальної відповідальності.

Одночасно із цим доцільним є доповнення частин досліджуваних кримінально-правових норм ст. 156 та 156-1 КК України, що зумовлено таким: 1) обидва вка-

зані діяння, відповідно до санкцій, передбачених за їх вчинення, є злочинами; 2) такі злочини є досить поширеними, про що свідчать відповідні статистичні дані: у 2020 році було зареєстровано 197 кримінальних правопорушень, передбачених ст. 156 КК України; у 2021 – 260; у 2022 – 182 кримінальні правопорушення, передбачені ст. 156 КК України, та 9 – ст. 156-1 КК України; у 2023 – 260 діянь, передбачених ст. 156 та 13 – ст. 156-1 КК України; у 2024 році – 155 діянь, передбачених ст. 156 КК України, та 13 – ст. 156-1 КК України; станом на квітень 2025 року було зареєстровано 82 кримінальні правопорушення, передбачені ст. 156 КК України, та 6 діянь, передбачених ст. 156-1 КК України [1].

Таким чином, наведене зумовлює потребу у внесенні змін та доповнень до:

– ч. 2 ст. 152 КК України, яку доцільно викласти таким чином:

2. Зґвалтування, вчинене повторно або особою, яка раніше вчинила будь-яке із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 153, 155–156-1 цього Кодексу, або вчинення таких діянь щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, або щодо особи у зв'язку з виконанням цієї особою службового, професійного чи громадського обов'язку, або щодо жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності, – карається...

– ч. 2 ст. 153 КК України, яку доцільно викласти таким чином:

2. Сексуальне насильство, вчинене повторно або особою, яка раніше вчинила будь-яке із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 152, 155–156-1 цього Кодексу, або вчинення таких діянь щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, або щодо особи у зв'язку з виконанням цієї особою службового, професійного або громадського обов'язку, або щодо жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності, – карається.

2. Розмежування кримінальних правопорушень, передбачених ч. 4 ст. 152 КК України та ч. 1 ст. 155 КК України.

Так, відповідно до ч. 4 ст. 152 КК України кримінально караними є дії, передбачені частиною першою цієї статті (вчинення дій сексуального характеру, пов'язаних із вагінальним, анальним або оральним проникненням у тіло іншої особи з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета, без добровільної згоди потерпілої особи (зґвалтування) – А.3.), вчинені щодо особи, яка не досягла чотирнадцяти років, незалежно від її добровільної згоди. Відповідно до ч. 1 ст. 155 КК України карається вчинення повнолітньою особою дій сексуального характеру, пов'язаних із вагінальним, анальним або оральним проникненням у тіло особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку, з використанням геніталій, іншого органу чи частини тіла або будь-якого предмета [3].

Аналіз наведених положень зумовлює питання щодо доцільності у ч. 4 ст. 152 КК України законодавчої вказівки на наявність або відсутність добровільної згоди малолітньої особи. Так, після внесення змін до КК України законодавець відмовився від вказівки на насильство як спосіб вчинення зґвалтування. На заміну фізичному насильству, погрозі його застосування або використанню безпорадного стану особи, які були формами реалізації об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 152 КК Укра-

їни у редакції до 06.12.2017 року, було передбачено відсутність добровільної згоди потерпілої особи як обов'язкової ознаки згвалтування. Одночасно із цим логічним висновком є те, що відсутність добровільної згоди передбачає або опір з боку потерпілої особи, який має бути придушений кримінальним правопорушником у фізичний або психічний спосіб, або введення її у безпорадний стан. Вказане підтверджується низкою прикладів із судової практики:

– 08 червня 2024 року приблизно о 02.00 годині обвинувачений, перебуваючи у спальній кімнаті домоволодіння, будучи необізнаний щодо неповнолітнього віку потерпілої, передбачаючи та бажаючи настання суспільно небезпечних наслідків, перебуваючи у стані сп'яніння, користуючись тим, що потерпіла перебуває у безпорадному стані та не може надавати оцінку обставинам, чинити опір або покинути місце події внаслідок сильного алкогольного сп'яніння, тобто без добровільної згоди останньої, поклав її на спину та стягнув з неї одяг. Далі, продовжуючи реалізацію свого злочинного умислу, зняв із себе одяг та, користуючись безпорадним станом потерпілої, яка не усвідомлювала обставин події внаслідок алкогольного сп'яніння, вчинив стосовно неї дії сексуального характеру, пов'язані із вагінальним проникненням у тіло потерпілої з використанням своїх геніталій (статевого члена) без добровільної згоди [4];

– близько 17:00 години, керуючись спонуканнями задоволення своїх сексуальних бажань, посягаючи на статеву свободу та недоторканість іншої особи, усвідомлюючи значення та суспільно небезпечний характер своїх дій та їх наслідків і бажаючи їх настання, перебуваючи у середині саморобного кунгу на території пасіки, обвинувачений застосував фізичне насильство до потерпілої, яку повалив на матрац, що знаходився на підлозі, та утримуючи в лежачому положенні, використовуючи свою перевагу у силі стосовно останньої, не реагуючи на її прохання та вмовляння припинити зазначені протиправні дії, подолавши її опір, здійснив вагінальне проникнення в тіло з використанням своїх геніталій [5];

– 3.07.2024 близько 14.00 години, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, обвинувачений прийшов на територію домоволодіння та діючи умисно, достовірно знаючи про обмежену рухливість потерпілого та нездатність чинити опір через проблеми з опорно-руховим апаратом, використовуючи свою фізичну перевагу, знявши одяг, оголив власний зовнішній статевий орган у вигляді статевого члена та висловив потерпілому, який у цей час сидів біля будинку на дерев'яному пеньку, вимогу відкрити рота з метою орального проникнення до нього з використанням зазначених геніталій, на що потерпілий заперечив та руками намагався відштовхнути обвинуваченого від себе. Продовжуючи реалізацію вказаного злочинного умислу, обвинувачений після відмови потерпілого виконати його вимогу, висловив стосовно нього погрозу застосування фізичного насильства шляхом демонстрації дерев'яної палиці для побиття, однак після відмови добровільно вчиняти вказані сексуальні дії, наніс декілька ударів долонею правої руки по шиї та голові, від яких останній, сидючи на дерев'яному пеньку, впав на землю. Після вказаних насильницьких дій обвинувачений, усунувши опір, згвалтував потерпілого, вчинивши стосовно потерпілого дії сексуального характеру, пов'язані із неодноразовим оральним проникненням у його тіло, тобто до рота, власних геніталій у вигляді статевого члена [6].

Наведені приклади дозволяють констатувати, що відсутність добровільної згоди передбачає застосування до потерпілої особи різних форм насильства та/або використання її безпорадності. Вчинення таких дій щодо малолітньої особи частіше передбачає застосування безпорадного стану, зумовленого малолітнім віком.

Так, відповідно до вироку Ізяславського районного суду Хмельницької області від 20 січня 2025 р. (справа № 675/650/24) особу було обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 152 КК України за таких обставин: *обвинувачений у ніч з 31 грудня 2023 року на 01 січня 2024 року, перебуваючи за місцем свого проживання, користуючись відсутністю своєї дружини, переслідуючи прямий злочинний умисел, спрямований на задоволення статевої пристрасті із малолітньою, яка є його біологічною донькою і з ним спільно проживає, достовірно знаючи, що вона не досягла віку чотирнадцяти років, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій та передбачаючи їх суспільно небезпечні наслідки і бажаючи їх настання, з використанням безпорадного стану потерпілої, яка через свій малолітній вік не могла чинити опір та повною мірою розуміти характер і значення вчинюваних стосовно неї дій, вчинив дії сексуального характеру, пов'язані із вагінальним проникненням у тіло потерпілої з використанням своїх пальців, тобто згвалтував її* [7].

Одночасно із цим необхідно відзначити наявність непослідовності у судовій практиці, яка полягає у наданні різних правових оцінок діям сексуального характеру, пов'язаним із проникненням, які здійснюються щодо дітей. В одному випадку суди розцінюють такі діяння як використання безпорадного стану, зумовленого малолітнім віком, відсутністю можливості чинити опір та розуміти характер і значення вчинюваних дій, що свідчить про відсутність добровільної згоди та кваліфікують за ч. 4 ст. 152 КК; в іншому випадку – вчинення сексуальних дій щодо неповнолітньої особи, яка має розумову відсталість легкого ступеня резидуально-органічного генезу, навіть незважаючи на її показання щодо відсутності добровільної згоди на статевий контакт, кваліфікують як діяння, передбачене ст. 155 КК України.

Так, відповідно до вироку Роздільнянського районного суду Одеської області від 14 січня 2025 року (справа № 498/759/24) особу обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 155 КК України за таких обставин: *30.09.2023, близько 19:30, обвинувачений зустрів свою неповнолітню сусідку та почав з нею розмовляти на різні теми. В ході бесіди з неповнолітньою в обвинуваченого виник прямий умисел, спрямований на вчинення дій сексуального характеру, пов'язаних з вагінальним, оральним та анальним проникненням у тіло потерпілої, яка не досягла шістнадцятирічного віку, із використанням геніталій за її добровільною згодою. Реалізуючи свій злочинний умисел, спрямований на вчинення дій сексуального характеру, пов'язаних з вагінальним, анальним та оральним проникненням у тіло потерпілої, керуючись сексуальним мотивом, будучи обізнаним, що вона є неповнолітньою та не досягла віку статевої свободи (шістнадцяти років), є інвалідом з дитинства, внаслідок психічного порушення у вигляді «Розумової відсталості легкого ступеня резидуально-органічного генезу», обвинувачений з метою задоволення своєї статевої пристрасті та фізичного потягу запропонував останній вступити з ним у статеві зносини за добровільною згодою за місцем свого мешкання, на що вона, розуміючи характер і значення намірів вчинити стосовно неї протиправні дії, і маючи*

можливість чинити їм опір, але внаслідок інтелектуального дефекту (не досить розвинених прогностичних та критичних функцій), не розуміючи наслідків вказаних дій, добровільно погодилась на вказану пропозицію та попрямувала з обвинуваченим. Одночасно із цим під час судового розгляду обвинувачена пояснила, що обвинувачений почав її обіймати та цілувати. Світло в хаті він не вмикав, вони сиділи на ліжку й розмовляли. Потім він почав торкатися її тулуба та засовувати пальці «туди». Вона погано себе почувала, бо в неї болів живіт, оскільки в той день були місячні, вона про це сказала йому, але він поклав її на ліжко та робив боляче. Дії було кваліфіковано за ч. 1 ст. 155 КК України [8].

У більшості вироків, ухвалених за результатами кримінальних проваджень, розпочатих за фактом вчинення статевих кримінальних правопорушень щодо малолітніх осіб, розглядаючи випадки вчинення діяння, передбаченого ст. 155 КК України, суди обов'язково вказують на факт надання потерпілою особою добровільної згоди та відсутність насильства з боку кримінального правопорушника. Однак, виходячи зі змісту ч. 4 ст. 152 КК України, видається, що наявність добровільної згоди не виключає можливості застосування положень норми абсолютно у всіх випадках, коли дії сексуального характеру, пов'язані із проникненням, вчиняються щодо мало-

літньої. Така ситуація може мати наслідком непослідовне та неоднакове застосування положень кримінального законодавства до осіб, які вступили із малолітніми у статевий контакт із проникненням за взаємною згодою. З огляду на вказане видається доцільним внести зміни до ч. 4 ст. 152 КК України та викласти її таким чином:

4. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені щодо особи, яка не досягла чотирнадцяти років, караються.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дало підставу для констатації, що в умовах воєнного стану кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості не втрачають своєї актуальності, про що свідчать відповідні кількісні показники. Однією із серйозних у цьому контексті проблем є недосконалість кримінально-правового захисту статевої свободи та статевої недоторканості дітей, що зумовлено невіданими редакціями оновлених після 2017 року відповідних норм кримінального законодавства. Як видається, за результатами проведеного дослідження та аналізу судової практики внесення запропонованих змін та доповнень зможе частково підвищити ефективність кримінального законодавства щодо захисту суспільних відносин у сфері забезпечення статевої свободи та статевої недоторканості.

Список використаних джерел

1. Офіс Генерального прокурора. Статистика. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>
2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами : Закон України від 06.12.2017 р. № 2227-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#n63>
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
4. Вирок Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 14 січня 2025 року (справа № 183/13095/24). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124724930>
5. Вирок Єланецького районного суду Миколаївської області від 17 вересня 2024 року (справа № 476/625/24). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121720775>
6. Вирок Ямпільського районного суду Вінницької області у місті Ямпіль Могилів-Подільського району Вінницької області від 13 вересня 2024 року (справа № 153/1443/24). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121593852>
7. Вирок Ізяславського районного суду Хмельницької області від 20 січня 2025 р. (справа № 675/650/24). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124529811>
8. Вирок Роздільнянського районного суду Одеської області від 14 січня 2025 року (справа № 498/759/24). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124378514>

References

1. Ofis Heneralnoho prokurora. Statystyka [Prosecutor General's Office. Statistics]. Retrieved from: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> [in Ukrainian].
2. Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho ta Kryminalnoho protsesualnoho kodeksiv Ukrainy z metoiu realizatsii polozhen Konventsii Rady Yevropy pro zapobihannia nasytlstvu stosovno zhinok i domashnomu nasytlstvu ta borotbu z tymy yavyschamy [On Amendments to the Criminal and Criminal Procedural Legislation of Ukraine on the Provisions on the Implementation of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence]: Zakon Ukrainy vid 06.12.2017 r. № 2227-VIII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#n63> [in Ukrainian].
3. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine] vid 05.04.2001 r. № 2341-III. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].
4. Vyrok Novomoskovskoho miskraionnoho sudu Dnipropetrovskoi oblasti [Verdict of the Novomoskovsk City District Court of Dnipropetrovsk Region] vid 14 sichnia 2025 roku (sprava № 183/13095/24). Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124724930> [in Ukrainian].
5. Vyrok Yelanetskoho raionnoho sudu Mykolaivskoi oblasti [Verdict of the Yelanetsky District Court of Mykolaiv Region] vid 17 veresnia 2024 roku (sprava № 476/625/24). Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121720775> [in Ukrainian].
6. Vyrok Yampil'skoho raionnoho sudu Vinnytskoi oblasti u misti Yampil Mohyliv-Podil'skoho raionu Vinnytskoi oblasti [Verdict of the Yampil District Court of Vinnytsia Region in the city of Yampil, Mogilev-Podilskyi District of Vinnytsia Region] vid 13 veresnia 2024 roku (sprava № 153/1443/24). Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121593852> [in Ukrainian].
7. Vyrok Iziaslavskoho raionnoho sudu Khmelnytskoi oblasti [Verdict of the Izyaslavskyi District Court of Khmelnytskyi Region] vid 20 sichnia 2025 r. (sprava № 675/650/24). Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124529811> [in Ukrainian].
8. Vyrok Rozdilnyanskoho raionnoho sudu Odeskoi oblasti [Verdict of the Rozdilnyanskyi District Court of Odessa Region] vid 14 sichnia 2025 roku (sprava № 498/759/24). Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124378514> [in Ukrainian].

Zborshchuk Alina,

Postgraduate Student at the Department of Criminal Law and Criminology
of the Faculty No. 1

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-8186-7552>

**CURRENT DIRECTIONS FOR IMPROVING CRIMINAL LIABILITY
AND PUNISHMENT FOR CRIMINAL OFFENSES AGAINST SEXUAL FREEDOM
AND SEXUAL INVIOLENT COMMITTED
IN CONDITIONS OF ARMED CONFLICT**

The article examines the problems of applying criminal law norms that establish criminal liability for criminal offenses against sexual freedom and inviolability, in particular those committed against minors and minors. It is noted that after amendments to the Criminal Code of Ukraine, the legislator refused to indicate violence as a method of committing rape. Instead of physical violence, the threat of its use or the use of a person's helplessness, which were forms of implementing the objective side of the criminal offense provided for in Part 1 of Article 152 of the Criminal Code of Ukraine in the version until 06.12.2017, the lack of voluntary consent of the victim was provided for as a mandatory sign of rape. It is stated that the lack of voluntary consent involves the use of various forms of violence and the use of her helplessness. The commission of such actions against a minor a priori involves the use of a helpless state due to the minor's age. It is argued that in most sentences initiated on the fact of committing sexual criminal offenses against minors, when considering cases of committing an act provided for in Article 155 of the Criminal Code of Ukraine, the courts necessarily indicate the fact of the victim's voluntary consent and the absence of violence on the part of the criminal offender. However, based on the content of Part 4 of Article 152 of the Criminal Code of Ukraine, it is concluded that the presence of voluntary consent does not exclude the possibility of its application in absolutely all cases when acts of a sexual nature related to penetration are committed against a minor. Such a situation may result in inconsistent and unequal application of the provisions of criminal legislation to persons who have entered into sexual contact with minors with penetration by mutual consent. Based on the analysis and generalization of statistical reporting by law enforcement agencies and judicial practice, a set of amendments and additions to Section IV of the Criminal Legislation of Ukraine is proposed, most of which are aimed at eliminating contradictions that arose after the 2017 amendments, which were introduced to implement the provisions of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence.

Key words: criminal offense, sexual freedom, sexual integrity, rape, sexual violence, acts of a sexual nature, minors, minors.